

כדור: שתופש את עצמו תחת כל העולם כולו ככדור. שהעולם העגול ככדור נמצא בידו ובשליטתו.

תנא בברייתא: הוסיפו עליהן עוד סמלים לצלמים שהם של אלילים: סייף, עטרה וטבעת.

ומבאר הגמרא: סייף: מעיקרא, בתחילה, אחרי שנשנית המשנה, לפני שנשנית הברייתא, סבור סברו חכמים שצלם זה אינו אליל, אלא ליסטים בעלמא. ולבסוף סבור שהוא אליל, והסייף בא לסמל שהורג את עצמו תחת כל העולם כולו. כלומר, שהורג את כל העולם. עטרה: מעיקרא סבור גדיל כלילי בעלמא, סתם אומן הגודל עטרות, ולבסוף סבור: כמו עטרה למלך [נוסח אחר בלשון גנאי: לכלב].

טבעת: מעיקרא סבור: אישתיימא בעלמא הוא, סתם שליח הנושא חותם המשלחו, ולבסוף סבור: שחותם את עצמו תחת כל העולם כולו למיתה.⁽⁹⁾

שנינו במשנתנו: רבן שמעון בן גמליאל

ומסקינן: אלא, אי אתמר, אם אכן מסרו תלמידים שמועה זו בשם רבה, הכי אתמר: אמר רבה: מחלוקת שנחלקו רבי מאיר וחכמים, היא בשל כרכים, ורק בהם אמרו חכמים שעשויין לנוי. אבל בשל כפרים, דברי הכל הם אסורים, כי בני הכפרים בודאי אינם עושין צלמים לשם נוי.⁽⁷⁾

שנינו במשנתנו: וחכמים אומרים: אינו אסור אלא מי שיש בידו מקל או ציפור או כדור.

הגמרא מבאר מה ה"סמל" בדברים אלו המהווים סימן שהם צלמי עבודה זרה.

מקל: שהאליל רודה את עצמו תחת כל העולם [הגמרא אומרת כך בלשון גנאי, והכוונה לדעת הגויים, שרודה את העולם תחתיו], כמו מקל. כלומר, שכל העולם בידו, כמו שהוא תופס מקל, והוא שולט בעולם, כי המקל מסמל רדייה וממשלה.⁽⁸⁾

ציפור: שתופש את עצמו תחת כל העולם כולו, כציפור. כלומר, שהעולם בידו ובשליטתו, וכן שהוא מתנשא על העולם כציפור הפורחת ושטה מעל העולם.

אותם, וחכמים לא גזרו, אבל של כפרים לדברי הכל אסור. ועיין במשנה למלך [פרק ז מהלכות עבודה זרה הלכה ו] המאריך מאוד בדברי התוס', ובכל הסוגיא.

8. מפורש על פי המהר"ם. וכן בהמשך בצפור וכדור.

9. כתב הריטב"א: לדעת מי שסובר שמדובר באנדרטי של מלכים, צריך לפרש שהגויים רצו לסמל את המלך ביופיו עם סייף על רוב גבורתו

יכלו חכמים לומר "אינו נעבד אלא מי שיש בידו מקל", כי אם היו אומרים כך היה נשמע מדבריהם ש"אף בכפרים" אינו נעבד אלא מי שיש בידו מקל, ואילו ב"כרכים" אינו נעבד אף מי ש"יש" בידו מקל. וזה אינו, שבודאי מי שיש בידו מקל נעבד אפילו בכרכים.

7. התוס' מבארים מסקנת הגמרא: מחלוקת בשל כרכים, והם עשוין לנוי, אלא כיון שבמקומו של רבי מאיר עבדו אותן [כדברי רב יצחק בר יוסף] לכן גזר שאר המקומות אטו מקומות דעובדין